

Lovag Fackh Károly életrajza

Összeállította Ádám Ferenc történész

Fackh Károly Budán született, 1834 október 23-án. Apja, Fackh József császári és királyi ezredes, anyja Poeltenberg Amália bárónő, az aradi vértanúnak, Poeltenberg Ernő bárónak a nővére volt. Régi német nemesi családból származott, amely a lovagi címet még abból az időből örökölte, amikor a Habsburg uralkodók a Német-Római Birodalom császárai voltak. (A birodalmi lovagok fő feladata a birodalmi gyűlés rendjének a fenntartása volt.)

Az 1800-as évek elejére a család már teljesen magyar érzelmű volt. Apja 1849 januárjáig a szabadságharc tábornoka volt, idősebb bátyját Oszkárt (1829) 1848-ban főhadnagynak nevezték ki a honvédseregbe, 1849. júliusában már századkapitány volt, fiatalabb bátyja, Gedő (Guido, 1832) 1848 őszén hadnagy lett a honvédseregnél, a szabadságharc végére az alszázadosi rangot érte el.

Fackh Károly nevével nyomtatott forrásban először a Kegyesrend (piaristák) Budai Főgimnáziumának 1841-es értesítőjében találkozhatunk. Jeles tanuló volt.

Tanulmányait a bécsújhelyi katonai akadémián folytatta, ahonnan 1853-ban, mint hadnagy a hadseregbe lépett. 1855-ben a bécsi földrajzi intézetben szolgált, majd főhadnagyi rangban a vezérkarba osztották be. Részt vett az 1859. évi olaszországi hadjáratban, a solferinói csatában s az ezt megelőző ütközetekben tett „kitűnő szolgálata” elismeréséül katonai érdemkereszttel tüntették ki.

1860-ban kilépett a hadseregből és nőül vette a francia származású Roche-Curbom Girault Annát. Visszavonult sümegei birtokára és 1867-ig itt gazdálkodott.

1867-ben hivatalt vállalt. A közlekedési minisztérium vasúti felügyelőségének vasúti és hajózási biztosa lett. Ezt követően karrierje meredeken ívelt felfelé.

1868-ban felügyelővé nevezte ki a miniszter. Ugyanebben az évben, kormánybiztosként a Magyarországra látogató Napoleon Jeromos herceg kísérője volt. Szolgálataiért a király megengedte, hogy a francia becsületrend lovagkeresztjét elfogadhassa s viselhesse.

1869-ben a tervezett magyar nyugati vaspálya (Székesfehérvár-Kisbuda-Győr és Győr-Kisbuda-Győr vasútvonal) üzletigazgatója lett, ezért kilépett az állami szolgálatból. Főtitkári címmel vezette a vasút-társulat ügyeit. Közben a Budapesti Társaskocsizási Rt. igazgatótanácsi tagjává is választották.

1870-ben, öfelsége engedélyével megkapta a porosz királyi koronarendet.

1871-ben Fackh Károlyt a magyar nyugati pálya igazgatójává, 1874-ben vezérigazgatójává választották.

1874-ben az Országos Képzőművészeti Társulat tagja lett.

1876-tól az Általános Waggonkölcsonzó Társulat igazgatója volt.

1876-ban elindult a politikai karrierje is: póttagnak választották a fővárosi képviselő testületben.

1880-ban a királytól a személye körüli magyar miniszter előterjesztése folytán, a közlekedési ügyek előmozdítása körül szerzett jelentékenyebb érdemeinek elismeréséül a III. osztályú vaskorona-rendet kapta.

1881-ben a vas megyei kiscelli választókerület Szabadelvű Pártja – azaz a kormánypárt – képviselőnek indította, de alulmaradt a Függetlenségi Párt jelöltjével szemben.

1882-ben a Szerb Takova-renddel ékítettett föl

Az újságok rendszeresen tudósítottak a különböző társadalmi eseményekről, amelyeken a kor közismert személyiségeinek társaságában részt vett: lóversenyekről, bálakról, vadászatokról és temetésekről. Az 1880-as évek elején a „francia várkastélyokat” idéző villát épített a Sugárúton, a mai Andrássy úton. (Ezt a II. világháború után lebontották.)

1883-ban Milán, szerb királyt közös vadászatra hívta meg a vas megyei Jánosháza határába. (Az eredmény három órai vadászat után 114 fogoly, 21 fűrj és 60 nyúl lett.)

1884-ben aztán már siker koronázta jelöltségét az országgyűlési választásokon. A szentgotthárdi kerületben, a második fordulóban 1, más források szerint 11 szavazattal nyert az ellenzéki jelölttel szemben. (Másképp kell elképzelni egy akkori választásokat, mint manapság. A szavazás nyílt volt. Azt megelőzően pedig sok minden előfordult, vica versa:

kódobálás, füttykoncertek, a szavazók vasúti utaztatása, az ellenfél szavazóinak bezárása a kocsmába, ahol gyülekeztek és állítólag a szavazat máshova könyvelése is. A Függetlenségi Párt a parlamentben meg is támadta az eredményt, de a mandátumokat igazoló bizottság a beadványt elutasította. Alaki okokból hiányosnak találták a kérvényt.)

A parlamentben főleg közlekedési- és közoktatási ügyekben interpellált, szólalt fel. Rendszeresen a delegációk póttagjává választották, ahonnan több esetben rendes taggá lépett elő. (A delegációk az osztrák és a magyar parlament 60-60 fős csoportjai voltak, akik a közös ügyeket –a pénz-, had- és külügyeket –tárgyalták. Fackh Károly a pénzügyekkel foglalkozott.) Közismert, népszerű politikus lett, még a Borsszem Jankó című satirikus lap is többször tollhegyre tűzte személyét.

1887-ben bekövetkezett halála előtt ők ápolták báró Poeltenberg Minát, az aradi vértanú Poeltenberg Ernő tábornok nővérét.

Ugyanebben az évben, az alsólendvai kerületben ellenjelölt nélkül nyerte meg az országgyűlési választásokat.

1888-ban államosították a nyugati vasutat, Fackh Károly igazgatót a művelet végrehajtása után az osztrák-magyar államvasúthoz helyezték át igazgatói minőségben.

1889-ben a közmunka- és közlekedésügyi magyar miniszter előterjesztésére Fackh Károlynak, a magyar nyugati vasút volt vezérigazgatójának, a vasútügy terén szerzett érdemei elismerésül, és az említett vasút államosításának végrehajtása alkalmából, a miniszteri tanácsosi címet és jelleget adományozta díjmentesen, Ferencz József király, Baross Gábor miniszter ellenjegyzésével.

1892-ben Szigetváron indította országgyűlési képviselőnek a kormánypárt, de elbukott

1893-ban az „Elektra Magyar Accumulatorgyár Részvénytársaság elnöke lett és a Fiume mellett felépíteni tervezett „Cirkvenica Klimatikus Gyógyhely és Tengeri Fürdő Részvénytársaság” alapító tagja lett, 1895-ben az „Egyesült Téglá- és Czemmentgyár R. T.” igazgatóságában kapott helyet.

1896. december 28-án jelentette a Fővárosi Lapok „Munkásotthon” cím alatt, hogy előző nap Fackh Károly miniszteri tanácsos elnökletével egy szövetkezet alakult a fővárosban, amely a munkásházak létesítését tűzte ki célul. A szövetkezet érintkezésbe lépett külföldi pénzcsoportokkal s sikerült annyi olcsó hitelt kieszközölnie, hogy ezek a házak a főváros közvetlen közelében, vasúti állomás mellett, igen egészséges fekvésű helyen már legközelebb fölépíthetők is lesznek. 1897 szeptemberében írta a Pesti Hírlap „Munkások városa a főváros közelében” című cikkében: „Nagyfontosságú szociálpolitikai alapítás jutott el megint a megvalósulás állapotába, fényes cáfolata gyanánt a szocialisták amaz örökös vádjának, hogy az állam és a nyomorult bourgeois-társadalom nem tesz semmit a »proletárokért«, akik alatt a képekben gazdag szocialista nyelv a munkásokat érti. A múlt december havában ugyanis a kormány támogatása és felügyelete mellett, Fackh Károly miniszteri tanácsos elnöklete alatt »munkás-otthon szövetkezet« alakult, hogy Rákos-Keresztúron, közvetlen a vasúti állomás mellett 1000 munkáscsaládnak egészséges és kényelmes házat építsen. ... Rákos-Keresztúr közel van a fővároshoz, kies, egészséges homokos talaja van, közlekedése sűrű és könnyű, a házépítés feltételei pedig igen kedvezők. a nagyszabású, szemmel láthatólag nem nyereszkesedésre alapított s amellelt az állam felügyelete alatt megindult alapítás oly szembetűnő előnyökkel kínálkozik, hogy a fővárosban drágán és rosszul élő munkások rövidesen »túl fogják jegyezni« az 1000 házhelyet. Budapest pedig mindenestre új különösséghez jut: egy terjedelmes munkásvároshoz, ahol az emberek nem pincelakásokban, hanem szabadon álló, fáktól szegélyezett tulajdon házaikban élnek s ahol a skrofulózis, kanyaró, himlő, vörheny nem fogja minden évben megtizedelni a munkáscsaládokat.”

Fackh Károly lovag ennek megvalósulását már nem érthette meg. Nem egészen egy év múlva, 1898. november 7-én a Budapesti Hírlap gyászrovata így tudósított a haláláról:

„Fackh Károly lovag magyar királyi kereskedelmi miniszteri tanácsos vasárnap reggel négy órakor, hatvannégy éves korában meghalt Budapesten. ... Hét gyermeke maradt, kik közül Gabriella báji Patay István földbirtokos, Mária pedig Fiáth Miklós báró országgyűlési képviselő neje. Az öt fiú közül Leon főhadnagy a 60-as számú császári és királyi huszároknál, a többi négy még fiatal. Az elhunyt szívbeteg volt és már hosszabb idő óta gyengélkedett, ma reggel a halál megváltotta szenvedéseitől.”

November 8-án a Munkás-Otthon Szövetkezet közgyűlést tartott, amelyen elhatározták, hogy Fackh Károly emlékére minden évben közgyűlést tartanak, a fölépítendő munkás-otthon főterét pedig róla nevezik el.

November 9-én kísérték utolsó útjára, a budai katonai temetőbe, ahol Fackh-család sírboltjában helyezték örök nyugalomra.

November 12-én a Munkás-Otthon egy küldöttsége felkérte báró Fiáth Miklós országgyűlési képviselőt, lovag Fach Károly vejét megüresedett elnöki széket fogadja el.

Az Alapító Elnök halála után bő egy évvel, 1899 karácsonya előtt az első lakók beköltöztek a Munkás-Otthon Telepre, a mai Rákosligetre.

Források: Pallas Nagylexikona, Országgyűlési Almanach, iskolai értesítők, A Hon, Borsszem Jankó, Budapest, Budapesti Hírlap, Budapesti Közlöny, Budapesti Napló, Egyetértés, Ellenőr, Ellenzék, Fővárosi Lapok, Hazánk, Magyar Hírlap, Magyar Mérnök, Magyar Nemzet, Nemzet, Pesti Hírlap, Pesti Napló, Politikai Ujdonságok, Reform, ... – az Arcanum Digitális Tudománytár segítségével)